WWF Suomi
Lintulahdenkatu 10
00500 HELSINKI

Puh (09) 7740 100
wwf.fi
panda.org

Maa- ja metsätalousvaliokunta 6.2.2025
Ympäristövaliokunta

Asia: WWF Suomen lausunto koskien asiaa ”VNS 7/2024 vp Valtioneuvoston selonteko YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030:n toimeenpanosta”

WWF Suomi kiittää lausuntomahdollisuudesta ja lausuu seuraavaa.

Agenda2030-toimintaohjelman toimeenpanoa on vahvistettava kansallisella luonnonvarasopimuksella

Tiivistelmä:

- Agenda2030-toimintaohjelman on mahdollista toimia kansallisena kestävän kehityksen kompassina. Ongelmana on, että mahdollisuus suunnan näyttämiseen jää pitkälti hyödyntämättä.
- Vain 28 maata maailmassa toimii Suomea haitallisemmin koskien globaalia kestävää kehitystä. Yli kolmikymmenvuotisesta kestävän kehityksen toiminnan ja toimikunnan historiasta huolimatta tilanne on edelleen tämä. Mikä avuksi?
- WWF ehdottaa ratkaisuksi kansallista luonnonvarasopimusta. **Luonnonvarasopimus** voidaan nähdä signaalina yrityksille ja yhteisöille siitä, mille tasolle heidän luonnonvarojen käyttönsä tulisi pidemmällä aikavälillä asettua. Luonnonvarasopimusprosessi voi olla keskeinen tekijä kansainvälisen luontopaneelin IPBESin tiedeyhteenvedon tunnistamien kestävän kehityksen haasteiden ratkaisemiseksi.
- Luonnonvarasopimus tuottaisi suomalaiselle yhteiskunnalle kykyä keskustella ja luoda tulevaisuutta, jossa ei ylikuluteta luonnonvaroja. Tämä on erityisen tärkeää tilanteessa, jossa voimakkaampi sääntely ja kehittyneemmät vapaaehtoiset keinot ovat välttämättömiä luontokadon pysäyttämiseksi ja ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi.
- Siirtymä kestäviin, yhden maapallon mukaisiin toimintamalleihin vaikuttaa voimakkaasti myös elinkeinoelämään ja rahoitusmaailmaan. EUn yritysvastuusääntely vaatii yrityksiltä ilmastosiirtymäsuunnitelmien tekemistä sekä kehottaa luontosiirtymäsuunnitelmien tekemiseen. Euroopan keskuspankki on ottanut ilmasto- ja luontoriskit yhdeksi pankkivalvonnan kolmesta prioriteetistaan, koska on tunnistanut kestämättömien liiketoimintamallien jatkamisen riskiksi myös talouden vakaudelle.

Lausunto kokonaisuudessaan:

Agenda2030-toimintaohjelman on mahdollista toimia kansallisena kestävän kehityksen kompassina. Vaikka toimintaohjelman suora vaikuttavuus on heikkoa ja SDG-tavoitteiden saavuttaminen riippuu pääasiassa lukuisten politiikkaosa-alueiden ja -prosessien ratkaisuista sekä niihin osoitetuista resursseista, toimintaohjelman asema kestävän kehityksen suunnan näyttäjänä on tärkeä. Myös Kestävän kehityksen toimikunnalla ja kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumuksella ”Suomi jonka haluamme 2050” on kestävän kehityksen ohjaamisessa keskeinen rooli.

Ongelmana on, että mahdollisuus suunnan näyttämiseen jää pitkälti hyödyntämättä. Toimintaohjelmassa kestävyysmurroksen vaatima siirtymä jää lähes huomiotta. Puhtaasta siirtymässä puhuttaessa viitataan enimmäkseen energiasiirtymään, joka on kestävyysmurroksen kapeahko osa-alue.

Toimintaohjelma ei näytä auttavan juuri millään tavalla ekologisen kestävyyden saavuttamiseen Suomessa eikä muille maille aiheutettujen kielteisten ulkoisvaikutusten hillinnässä. Valtioneuvoston selonteon mukaan ”Suomen toiminnan kielteiset ulkoisvaikutukset ovat merkittäviä – Suomi sijoittuu vertailussa sijalle 139/167. Kielteisiä ulkoisvaikutuksia arvioitaessa Suomen haasteita ovat muun muassa tuontimme muualla maailmassa aiheuttamat ilmasto- ja typpipäästöt sekä metsäkato.” Mainitut kielteiset ulkoisvaikutukset mittaavat maan positiivisia tai negatiivia vaikutuksia muiden maiden kykyihin saavuttaa kestävän kehityksen tavoitteet[1]. Toisin sanoen, vain 28 maata maailmassa toimii Suomea haitallisemmin koskien globaalia kestävää kehitystä. Yli kolmikymmenvuotisesta kestävän kehityksen toiminnan ja toimikunnan historiasta huolimatta tilanne on edelleen tämä. Mikä avuksi?

Kokonaisuus on luonnollisesti monimutkainen, mutta asiaa voi melko tyydyttävästi tiivistää kolmeen keskeiseen haasteeseen: 1) valtasuhteet, 2) tavoitteisiin nähden riittämätön politiikka ja toimimattomat instituutiot, sekä 3) luonnonvarojen ylikulutus. Nämä mainitut haasteet on tiivistelmä viidestä keskeisestä kestävän kehityksen haasteesta, jotka kansainvälisen luontopaneelin IPBES on tunnistanut tuoreessa Kestävyysmurros-raportissaan. Suomen Luontopaneeli on suomentanut raportin pääviestit[2].

WWF ehdottaa ratkaisuksi **kansallista luonnonvarasopimusta**. Luonnonvarasopimus voidaan nähdä signaalina yrityksille ja yhteisöille siitä, mille tasolle heidän luonnonvarojen käyttönsä tulisi pidemmällä aikavälillä asettua. Hyvin suunniteltu ja toteutettu luonnonvarasopimusprosessi mahdollistaa valtasuhteiden käsittelyn oikeudenmukaisella tavalla, luo pohjan riittävien poliittisten tavoitteiden asettamiseen ja instituutioiden uudistamiseen. Luonnonvarasopimusprosessi voi olla keskeinen tekijä

[1] https://dashboards.sdgindex.org/rankings/spillovers

[2] s. 44, kohta KM4, https://luontopaneeli.fi/wp-content/uploads/2024/12/suomen-luontopaneelin-julkaisuja-4-2024-kestavyysmurros-edellyttaa-johdonmukaista-ja-lapileikkaavaa-politiikkaa.pdf

IPBESin tiedeyhteenvedon tunnistamien kestävän kehityksen haasteiden ratkaisemiseksi.

Ehdotus luonnonvarasopimukseksi ei ole uusi. Kestävän kehityksen asiantuntijat esittivät ajatuksen esimerkiksi Kiertotalouden edistämisohjelman arviossa. Tämän inspiroimana WWF:n tavoitteena oli luonnonvarasopimuksen saaminen osaksi vuonna 2021 valmistelussa ollutta Kestävän kehityksen toimikunnan Agenda2030 tiekarttaa[3]. Tällöin erityisesti luonnonvara-alojen edunvalvonta tyrmäsi ehdotuksen.

Luonnonvarasopimus tuottaisi suomalaiselle yhteiskunnalle kykyä keskustella ja luoda tulevaisuutta, jossa ei ylikuluteta luonnonvaroja. Tämä on erityisen tärkeää tilanteessa, jossa voimakkaampi sääntely ja kehittyneemmät vapaaehtoiset keinot ovat välttämättömiä luontokadon pysäyttämiseksi ja ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Ilman toimivia ekosysteemejä ja vakaata ilmastojärjestelmää ei ole nykyisen kaltaista hyvinvointia. Lisäksi YK:n luontosopimus (Kunming Montreal Global Biodiversity Framework) edellyttää luonnonvarojen ylikulutuksen vähentämistä kestävälle tasolle (tavoite 16). Tämän tavoitteen tulisi heijastua myös valmistelussa viipyneeseen kansalliseen biodiversiteettistrategiaan.

Siirtymä kestäviin, yhden maapallon mukaisiin toimintamalleihin vaikuttaa voimakkaasti myös elinkeinoelämään ja rahoitusmaailmaan. EUn yritysvastuusääntely vaatii yrityksiltä ilmastosiirtymäsuunnitelmien tekemistä sekä kehottaa luontosiirtymäsuunnitelmien tekemiseen. Euroopan keskuspankki on ottanut ilmasto- ja luontoriskit yhdeksi pankkivalvonnan kolmesta prioriteetistaan, koska on tunnistanut kestämättömien liiketoimintamallien jatkamisen riskiksi myös talouden vakaudelle.

Jos mietitään liiallisten hakkuiden roolia Suomen metsien hiilinielujen romahtamisessa ja kuinka hakkuiden rajoittaminen on käytännössä välttämätöntä ilmasto- ja luontotavoitteiden saavuttamiseksi, kansallisen luonnonvarasopimuksen tuottama näkemys olisi hyödyksi haasteiden ratkaisemisessa. Yritykset olisivat valmiimpia ohjaamaan omaa toimintaansa yhden maapallon mukaiseksi. Luonnonvarasopimus myös loisi pohjaa tarvittavien poliittisten ohjauskeinojen asettamiselle. Vastaava tilanne on esimerkiksi ravitsemussuosituksia huomattavasti korkeamman lihankulutuksen aiheuttamia terveys- ja ympäristöhaittojen kohdalla, joiden ratkaisemiseksi sääntelyä ja instituutioita on välttämättä kehitettävä.

Selonteossa todetaan, että ”Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa korostetaan sitä, että Suomi on vahva demokratia, jossa kansalaisten yleinen luottamus julkisiin instituutioihin on korkealla.” Hallitus on tehnyt lukuisia valintoja, jotka heikentävät kansalaisten luottamusta julkisiin instituutioihin kestävän kehityksen mukaisen ekologisen kestävyyden toteuttajana. Esimerkkejä ovat muun muassa toimettomuus ilmastolain mukaisen hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi, valmistelussa viipynyt

[3] WWF:n täydentävä lausuma koskien Agenda2030-tiekarttaa, https://kestavakehitys.fi/documents/2167391/109172057/Agenda2030%C2%B1tiekartta,%C2%B1FINAL%C2%B12022.pdf/75abd43f-abb2-9c45-2881-041d9736ad3a/Agenda2030%C2%B1tiekartta,%C2%B1FINAL%C2%B12022.pdf

biodiversiteettistrategia sekä vanhojen metsien suojellun tieteenvastaiset kriteerit. Kuten edellä nostimme esiin, IPBESin tiedeyhteenvedon mukaan luontokadon pysäyttämisen yksi keskeisistä haasteista on toimimattomat instituutiot. Tämä koskee myös Suomea ja nykyisen hallituksen toimintaa. Sitä on mahdollista parantaa esimerkiksi aloittamalla kansallisen luonnonvarasopimuksen valmistelu.

Edellä mainitut WWF:n huomiot keskittyvät valikoituihin ekologisiin ja taloudellisiin näkökulmiin. Kansalaisyhteiskunnan näkemyksiä vetää laajemmin yhteen Fingo (Suomalaiset kehitysjärjestöt - Finnish Development NGOs Fingo ry) omassa lausunnossaan ympäristövaliokunnalle.

Maailman Luonnon Säätiö (WWF)
Suomen Rahasto sr.

Elina Erkkilä
suojelujohtaja

Jussi Nikula
suojelun neuvonantaja